

Nieuwsbrief leren

Leren en studeren thuis en op school

Lieven Coppens

nieuwsbrief.leren@skynet.be

<http://users.skynet.be/lieven.coppens/index.htm>

jaargang 6

januari 2006

Voorwoord

Een nieuwe jaargang van de nieuwsbrief begin ik altijd met een andere opmaak. Dat hebben jullie waarschijnlijk al gemerkt. Het is immers nooit goed om op routine door te gaan. Routine houdt vernieuwing tegen, houdt het leren tegen.

Soms vraagt men mij waarom ik artikels, boeken en teksten in mijn nieuwsbrieven zelden of nooit volledig samenvat of bespreek. Het antwoord op deze vraag is eenvoudig. Ik geloof er niet in dat mensen leren door informatie pasklaar aangeleverd te krijgen. Het is gemakkelijk, maar het brengt niets op. Je leert maar door uitgedaagd te worden. Ik probeer dit te doen door net voldoende informatie aan te reiken zodat je zelf verder gaat lezen, zoeken, bespreken met anderen, ...

*Leren is tegen de stroom in roeien;
wie niet leert, drijft af.*

Mao Tse-toeng

Dit jaar hoop ik een paar nieuwe materialen te ontwikkelen die dan van mijn website kunnen opgehaald worden voor gebruik thuis of op school. Op die manier blijf ook ik bijleren.

Lieven

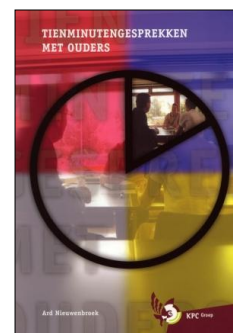

Gesprekken met ouders

Oudercontacten, je kent ze wel: ouders wachten ongeduldig op een stoel in de gang tot het hun beurt is. Je hebt voor elke ouder tien minuten uitgetrokken in de hoop dat je alle gesprekken niet te veel laat uitlopen. De rustpauze die je tussendoor voorzien hebt, wordt al te vaak inhaaltijd. Hoe krijg je nu eigenlijk in tien minuten alles gezegd?

In een boekje van Ard Nieuwenbroeck, *Tienminutengesprekken met ouders*¹ wordt aangetoond dat het toch kan. Een handleiding voor oudercontacten, zo is het boekje bedoeld. Uit de inleiding op het tweede hoofdstuk²:

Het voeren van gesprekken met ouders vraagt specifieke vaardigheden van leerkrachten. Hoe vaak hoor je niet dat de leerkracht ouders spreekt

¹ NIEUWENBROECK A., Tienminutengesprekken met ouders.
KPC Groep, 's Hertogenbosch, 2000, 54 pp.

² NIEUWENBROECK A., Tienminutengesprekken met ouders.
KPC Groep, 's Hertogenbosch, 2000, pp.7.

tijdens de tienminutenavond en eigenlijk niets te melden heeft omdat alles goed gaat. Andere leerkrachten vinden dat een leerling zo veel op zijn kerfstok heeft, dat hij tien minuten lang aan het mopperen is. Maar wat is verstandig?

Waar moet je op letten als je met ouders gaat praten, ouders die misschien wel andere waarden en normen hebben? Samenwerking tussen ouders en leraar is van groot belang.

Het is niet echt mogelijk dit boekje samen te vatten: het is zo concreet geschreven dat elke samenvatting onrecht doet aan de inhoud. Daarom geef ik als smaakmaker enkele vragen die in het derde hoofdstuk beantwoord worden:

- *Waar moet je het over hebben als het gewoon goed gaat met de leerling?*
- *Welke concrete manieren zijn er om constructief om te gaan met (soms scherpe) kritiek van de ouders op jou en/of op de school?*
- *Wat moet je doen als ouders in jouw bijzijn ruzie gaan maken?*

De antwoorden op deze en nog andere vragen maken meer dan de helft van het boek uit. Toch moet je eerst het tweede hoofdstuk goed doorgenomen hebben om de antwoorden op de vragen ten volle te begrijpen. Centraal staat immers het begrip *dynamische driehoek* waarmee de auteur de relaties tussen leerling, ouders en leerkracht bedoelt. In die driehoek staat het begrip *loyaliteit* centraal.

In dit tweede hoofdstuk leer je dat ...

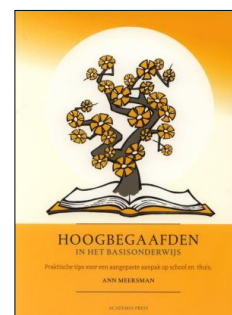
- ... er een verschil is tussen de verticale en de horizontale loyaliteit;
- ... er loyaliteitsconflicten kunnen optreden;
- ... gespleten loyaliteit zeer problematisch is voor een kind;
- ... je als leerkracht het beste meervoudig partijdig bent;
- ... je als leerkracht nooit de ouder kunt vervangen;
- ... er drie soorten hiërarchieën zijn en je daar als leerkracht verschillend moet mee omgaan;
- ... er een evenwicht moet zijn tussen wat men geeft en wat men ontvangt;
- ... je in een gesprek op drie manieren op elkaar kunt reageren en dat die reacties in grote mate de sfeer van het gesprek bepalen.

Als je op zoek bent naar praktische literatuur, dan mag dit boekje zeker niet in de bibliotheek van de leerkrachten ontbreken. Ook andere professionelen kunnen er hun voordeel mee doen.

De aanpak van hoogbegaafde kinderen op school en thuis¹

In januari kreeg ik het interessante en praktische boekje *Hoogbegaafden in het basisonderwijs²* in handen. In dit boekje krijg je de evolutie in het denken over hoogbegaafdheid beknopt uitgelegd. Het besluit is dat iemand tot uitzonderlijke prestaties kan komen op diverse terreinen, maar dat er wel een optimale dynamiek moet bestaan tussen de begaafdheidsfactoren, niet-cognitieve persoonlijkheidsfactoren en omgevingsfactoren³. Heel

¹ Zie ook: <http://users.skynet.be/lieven.coppens/nieuwsbrief013.pdf>
<http://users.skynet.be/lieven.coppens/nieuwsbrief030.pdf>
<http://users.skynet.be/lieven.coppens/nieuwsbrief033.pdf>

² MEERSMAN A., Hoogbegaafden in het basisonderwijs. Praktische tips voor een aangepaste aanpak op school en thuis. Academia Press, Gent, 2005, 160 pp.

³ MEERSMAN A., Hoogbegaafden in het basisonderwijs. Praktische tips voor een aangepaste aanpak op school en thuis.

boeiend is ook het stukje over het denken van hoogbegaafden. Dit stukje leert ons meteen waarom hoogbegaafde kinderen op school vaak gefrustreerd zijn:

- Hoogbegaafde kinderen denken voortdurend.
- Hoogbegaafde kinderen denken associatief: ze brengen onderwerpen en gebeurtenissen als een soort patroon met elkaar in verband.
- Hoogbegaafde kinderen denken abstract.
- Hoogbegaafde kinderen denken creatief maar ongebruikelijk: hun oplossingen zijn zeer origineel maar niet voor de hand liggend.
- Hoogbegaafde kinderen denken divergerend: ze hebben meerdere alternatieven.
- Hoogbegaafde kinderen denken van boven naar beneden: van abstract naar concreet.
- Hoogbegaafde kinderen zijn zeer gevoelig voor de betekenis (semantiek) van de taal.

Deze manieren van denken worden in het boekje zeer duidelijk uitgelegd met concrete en levensechte voorbeelden¹.

Het boekje bevat ook een uitgebreide gevalbespreking, geschreven door een moeder. Aan de hand hiervan worden de verschillende fasen in het vaststellen van hoogbegaafdheid en hoe scholen er op verschillende manieren mee omgaan duidelijk gemaakt².

Vanaf bladzijde 67 tot en met bladzijde 143 worden de volgende problemen die een hoogbegaafd kind kan hebben uitgebreid besproken:

- Verveling.
- Gepest worden.
- Onderpresteren.
- Verbaal-performaal kloof.
- Sociale problemen.
- Emotionele problemen.

Helemaal schitterend is het uitgebreide overzicht van materialen die men vanaf de tweede kleuterklas tot het zesde leerjaar kan gebruiken om hoogbegaafde kinderen uit de doodlopende straat van de verveling weg te houden.

Ook dit boekje zou beter niet ontbreken in de bibliotheek van leerkrachten of andere professionelen.

Rouwende kinderen³

Riet Fiddelaers-Jaspers geldt als een deskundige - voor het Nederlands sprekende gebied wellicht als dé deskundige - op het gebied van jonge mensen en rouw. In één van de vorige nieuwsbrieven verwees ik al naar haar doctoraatsthesis over de betekenis van steun op school voor jongeren met een verlieservaring⁴.

Academia Press, Gent, 2005, pp.13-16.

¹ MEERSMAN A., Hoogbegaafden in het basisonderwijs. Praktische tips voor een aangepaste aanpak op school en thuis.

Academia Press, Gent, 2005, pp.19-24.

² MEERSMAN A., Hoogbegaafden in het basisonderwijs. Praktische tips voor een aangepaste aanpak op school en thuis.

Academia Press, Gent, 2005, pp.38-64.

³ Zie ook: <http://users.skynet.be/lieven.coppens/nieuwsbrief032.pdf>

⁴ FIDDELAERS-JASPERS M., Verhalen van rouw. De betekenis van steun op school voor jongeren met een verlieservaring.

Proefschrift ter verkrijging van de graad van doctor aan de Katholieke Universiteit Nijmegen.

Haar boek *Jong Verlies*¹ beleefde een vijfde, geheel herziene druk. Reden genoeg om het hier onder de aandacht van mijn lezers te brengen. Door dit boek te lezen krijg je immers een duidelijk zicht op wat het voor een kind kan betekenen om iemand te verliezen en over het verschil in rouw tussen kinderen en volwassenen. Vooral dit laatste is zeer belangrijk om te begrijpen.

In het tweede hoofdstuk van dit boek gaat de auteur dieper in om wat er kan gebeuren als kinderen van nul tot twaalf jaar oud geconfronteerd worden met een verlies. Eerst en vooral worden de verschillen met het rouwen van volwassenen duidelijk gemaakt op de volgende gebieden:

- De psychische ontwikkeling.
- Het denken.
- Het voelen.
- Het gedrag.
- De ervaring.
- De afhankelijkheid.

In dit hoofdstuk komt de auteur al snel tot de kern: je kunt en mag kinderen niet weg houden van het verlies: openheid en betrokkenheid zijn noodzakelijk. Kinderen mogen geen delen van de informatie missen, wil men het hen niet moeilijk maken om met het verlies te leren omgaan. Dit gebeurt vaak omdat volwassenen hen willen beschermen. Dit zorgt er dan voor dat ze signalen of onvolledige informatie ontvangen die ze niet begrijpen waardoor ze zich nog verwarder gaan voelen en vaak ook buitengesloten.

Zeer relevant in dit tweede hoofdstuk is ook het onderdeel waar aangegeven wordt wat kinderen op verschillende leeftijden kunnen begrijpen over doodgaan:

- Baby's en peuters.
- Kleuters.
- Kinderen van zes tot negen jaar.
- Kinderen van negen tot twaalf jaar.

Om kinderen goed te ondersteunen bij een verlies, moet je hen informeren, betrekken en volgen. Wat dat concreet inhoudt, lees je in het boek zelf²:

Het vierde hoofdstuk lichtte ik er uit omdat het aangeeft welke – soms heel onverwachte – vragen kinderen kunnen stellen naar aanleiding van een overlijden en hoe men daar kan op antwoorden of reageren. Het zesde hoofdstuk is heel belangrijk omdat het ingaat op gevoelens die kinderen bij een overlijden kunnen hebben, ook als ze deze niet openlijk uiten.

Ook het negende hoofdstuk verdient veel aandacht. Het gaat immers over de rol van de school bij het overlijden van een kind uit de eigen school of bij het overlijden van iemand uit het gezin van een schoolkind.

Ik ben mij er ten volle van bewust dat dit stukje onrecht doet aan de waarde van het boek. Alle hoofdstukken zijn even belangrijk, ook al plaatste ik er slechts enkele van in de kijker. De vele, praktische voorbeelden maken het hele boek vlot leesbaar.

Leerkrachten, zorgcoördinatoren en andere professionelen kunnen heel wat opsteken uit dit boek. Een aanrader.

2003, 343 pp.

¹ FIDDELAERS-JASPERS R., *Jong verlies. Rouwende kinderen serieus nemen.* Ten Have, Kampen, 2005, 329 pp.

² FIDDELAERS-JASPERS R., *Jong verlies. Rouwende kinderen serieus nemen.* Ten Have, Kampen, 2005, pp.42-75.